

Takács Judit

**Beszámoló a Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport 20 aktuális
téma az anyanyelv-pedagógiában című műhelyéről**

Tisztelt Olvasók!

Nagy megtiszteltetés volt a Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport workshopján részt venni, a jubileumi rendezvénysorozat második programján zajló műhelybeszélgetések egyikét vezetni. A program során témánk a tanulástámogató anyanyelvi nevelés volt, és a többihez hasonlóan ezt is 4 kérdéskör kapcsán jártuk körül oktató- és magyartanár kollégákkal, illetve tanárjelöltekkel.

Elsősorban azt igyekeztünk meghatározni, hogy mit jelent számunkra a tanulástámogató anyanyelvi nevelés. A programon részt vevő kollégák e kérdés kapcsán azt hangsúlyozták, hogy az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésével adunk eszközt a tantárgyi ismeretek elsajátításához, hiszen az anyanyelv használatához kapcsolódó készségek az önálló, hatékony tanulás képességéhez hasonlóan a kulcskompetenciák közé tartoznak. Egyetértettünk abban, hogy az anyanyelvi nevelésnek és az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésének minden műveltségterülethez kapcsolódnia kell, azaz ezen készségek fejlesztése sem korlátozódhat csupán a magyarórákra, nem lehet csak a magyartanárok feladata. A tankönyvi szövegek például lehetőséget nyújtanak az adott tudományterület stílusának a megismerésére, és többen is említettek az egyes készségek fejlesztésére konkrét példákat az ének-zene, a történelem- vagy a matematika- és a fizikaórákról is, hiszen például a diszciplináris ismeretek átadása során nélkülözhetetlen idegen szavak és terminusok megismertetése, kontextusba helyezése a szókincsbővítés egyik módja, az ének-zene vagy az etikaóra pedig akár a hagyományokhoz vagy a nyelvjárásainkhoz kapcsolódó szórétég és stílus megismertetésére is jó lehetőséget nyújthat.

Ezek a felvetések átvezettek a következő témához, a tanulástámogató anyanyelvi nevelés jó gyakorlataihoz. Beszélgetőtársaim közül többen is használnak olyan tankönyvcsaládokat, amelyekben nemcsak bevezetesként, a tanulók számára szolgáló útmutatóként, de nagyobb, akár fejezetnyi terjedelemben is megjelennek a tanulási képességek fejlesztését szolgáló tanulás-módszertani gyakorlatok és összefoglalók. Többen is említették azokat a kompetenciafejlesztő oktatási anyagokat, amelyek egy-egy tantárgyhoz (például ének-zene, kémia, fizika, matematika, földrajz, technika, testnevelés) vagy tantárgycsoporthoz (például természettudományok) kapcsolódóan is elérhetők. Ezek a kiadványok az egyes tárgyak tankönyveiben jellemző szövegtípusoknak és -struktúráknak, illetve a tudományos stílus legfőbb elemeinek a megismertetésével kívánják a szövegek értelmezésének képességét és a tanulási hatékonyságot erősíteni. A szövegértés mellett szóba kerültek az olvasástechnika és a hallásértés fejlesztésének a lehetőségei és módszerei is. Kollégáim a kompetenciák fejlesztésére gyakran használt módszerként említették többek között a drámapedagógiát, a disputát és a történetmesélés módszerét, a szövegértés fejlesztése kapcsán pedig az élmény- és tudáskínáló szövegek mellett a hétköznapi informáló szövegek beemeléseinek a fontosságát is hangsúlyozták.

A kollégák azonban a lehetőségeken túl a tanulástámogató anyanyelvi nevelést illetően számos nehézséget is felsoroltak. A digitális eszközök és platformok bevonását szinte mindenki szükségszerűnek látta ezen a területen is, ám a távoktatási időszakok alatt szerzett tapasztalatok alapján legtöbbjüket nem találták kellőképpen hatékonynak. Így felvetődött, hogy érdemes lenne az egyes fejlesztési területekhez kapcsolódó, kipróbált gyakorlatokból álló, online is elérhető feladatbankot létrehozni, amelyben a gyakorlatok évfolyamonként és fejlesztési területenként (például az olvasás vagy a hallás utáni szövegértés, szövegalkotási és logikai készség, memória fejlesztése) jelennének meg. A legfőbb feladat tehát nem új digitális eszközök létrehozása lenne, hanem a már meglévő, bevált gyakorlatok, feladattípusok összegyűjtése és elérhetővé tétele.

Míg pedagógus kollégáim elsősorban a feladatbank létrehozásának a fontosságát hangsúlyozták, a pedagógusjelöltek részéről felmerült az az igény is, hogy képzésük során szívesen részt vennének olyan kurzus(ok)on, amelyek arra készítik fel őket, hogy később a különböző kompetenciákat fejlesztő gyakorlatokat saját tantárgyukhoz kapcsolódó tanóráik menetébe is be tudják helyezni. Ehhez azonban a leendő tanárok számára szükséges lenne a tanulásmódszertani ismereteik erősítése, akár a képzésük törzsanyagába illesztve is. Azok az anyanyelvi kompetenciaterületek viszont, amelyek a tanárszakos hallgatók képzésében jelenleg kötelező kurzusként megjelennek, elsősorban a hallgatók anyanyelvi és kommunikációs kompetenciáinak a fejlesztését célozzák, a tanulásmódszertani készségek fejlesztéséhez kevésbé kapcsolódnak. Tanárjelölt beszélgetőtársaim szerint azonban azok a tanulásmódszertani ismeretek, amelyeket szabadon választható kurzusként induló képzéseken szereztek az elmúlt szemeszterekben, a későbbi tanítási-oktatási gyakorlatuk során igen hasznos módszertani segítségnek bizonyultak számukra.

A tanulástámogató anyanyelvi nevelés problémái és lehetőségei kapcsán inspiráló eszmecserén vehettek részt a kollégák és a tanárjelöltek, a beszélgetés során számos jó gyakorlat, ötlet és lehetőség is felmerült. Különösen bízom abban, hogy megvalósulhatnak a szakmai tudás összegyűjtésére és elérhetővé tételére, illetve a tanárjelöltek módszertani képzésének megújítására vonatkozó felvetéseink.

Eger, 2022. szeptember 25.

Üdvözlettel:

Takács Judit
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Magyar Nyelvészeti Tanszék

Takács, Judit: Report on the workshop of Gyula Szemere's research group on mother tongue pedagogy entitled *20 current topics in mother tongue pedagogy*

Az írás szerzőjéről

Takács Judit

egyetemi docens

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar
Magyar Nyelvészeti Tanszék

Eger

takacs.judit@uni-eszterhazy.hu